

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2021. május 19.

FILOZÓFIA

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

A rész (30 pont)

1. feladat (5 pont)

- a) Kant
- b) Platón
- c) Wittgenstein
- d) Arisztotelész
- e) Nietzsche

2. feladat (12 pont)

A filozófiai iskola megnevezése (időben a legkorábbival kezdve)	A filozófiai iskola képviselője	A filozófiai iskolát foglalkoztató probléma
preszókratikusok	Hérakleitosz	3. A világmindenség létrejötte, rendje.
sztoicizmus	x	4. A szenvedélymentesség elérésének módja.
a felvilágosodás gondolkodói	Kant	2. Az ész és az értelem lehetőségei és korlátai.
analitikus filozófia	Wittgenstein	1. A nyelvvel való visszaélés vizsgálata.

- a) minden jó helyre került filozófiai iskola 1 pont (max: 4 pont);
- b) minden filozófiai iskolához helyesen beírt képviselő 1 pont (max: 3 pont);
a megfelelő helyen üresen maradt rubrika 1 pont;
- c) minden filozófiai iskolához helyesen beírt filozófiai probléma 1 pont (max: 4 pont);

A helyesen kitöltött táblázatért jár a 12 pont!

3. feladat (8 pont)

ÁLLÍTÁS	IGAZ	HAMIS
1. Platón dolgozta ki a „két világ” elméletet, mely megkülönbözteti egymástól a keletkező-pusztuló és az örökké létezők szféráját.	X	
2. Arisztotelész az erkölcsi erényt a két szélsőség közötti középnek határozta meg.	X	
3. A platóni ideák változékonyak.		X
4. Platón írta a <i>Vallomások</i> című művet.		X
5. Platón szerint a legfőbb idea az igazságosság.		X
6. Epikurosz a legbölcsebb magatartásnak az ataraxiát tartotta.	X	
7. Arisztotelész a demokráciát kerülendő államformának tartotta.	X	
8. A platóni ideák világa nem teljesen tökéletes.		X

4. feladat (5 pont)

szintetikus ítélet: olyan, alany-állítmány formájú ismeretbővítő ítélet, amelynek állítmánya új információt közöl az alanyról, és így bővíti ismereteinket, nem csak kifejti azt, amit már ismerünk.

empirizmus: ismeretelméleti irányzat, amely szerint ismereteink elsődleges forrása a tapasztalat

zoón politikon: Arisztotelésztől kezdődően használatos kifejezés: az ember olyan élőlény, amely polisban, vagyis politikai közösségben él, azaz közösségi, társas lény

arkhé: kezdet, elv, princípium; az az állapot, minőség, elem vagy erő, amelyből létrejött a világ

Übermensch: emberfeletti ember; Nietzsche filozófiájában az az ember, aki igent mond az evilági életre, az étellel járó minden szenvedésre

(Más, tartalmilag helyes megoldás is elfogadható.)

B rész (feladatonként 35 pont = 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Problémaérzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

Várható tartalom

1. Platón: Barlanghasonlat

A látszatvilágot igaznak vélő embereket nehéz végigvezetni a valódi világ megismerésének fokozatain. Az emberi természet nehezen fogadja el az érzékszervek által nem tapasztalható lényeg-világ, vagyis az ideavilág igazságát. A csakis értelemmel felfogható igazságról a valódi tudás birtokosa ugyan szeretné meggyőzni az embereket, de ez nehéz feladat. Ő a filozófus, akit kinevetnek, és talán meg is ölnék.

(Platón elmélete szerint a valódi létezés világa csak a gondolkodás számára hozzáférhető. Az érzékelhető, keletkező és pusztuló világ elemei az örök ideák leképeződései (a hasonlat szerint *árnyai*). A hasonlatban az ideák megismerésének akadályait és egyúttal megismerésük fokozatait teszi érzéketlensé, érthetővé Platón. A barlang tárgyai és árnyai a mi érzékelhető, igaznak vélt világunknak felelnek meg, míg a Nap által megvilágított felső világ az idea-világ változatlan tökéletességének feleltethető meg.)

Az értékelésünkben döntően azt vegyük figyelembe, hogy a szövegrészlet elemzése tartalmazza-e a feladatban megadott kérdés megválaszolását!

2. Epikurosz

A késő antik filozófiák kontextusában értelmezhető/értelmezendő a szövegrészlet.

Epikurosz arra biztat, hogy keressük a gyönyört, és próbáljuk a fájdalmakat elkerülni. A megadott szövegrészlet szerint a boldogság nem az élvezetek halmozásában, hanem a test egészségében és a lélek zavartalan nyugalmában van. (A *hedoné* későbbi fogalma szinte ellentétes az epikurosz gyönyör felfogással, amely az ataraxia elvét követi.) Ahhoz, hogy lelki nyugalmunk zavartalan legyen, erényes életet kell élnünk, és ennek belátása az értelem számára is egyértelmű: "Az erények ugyanis hozzátartoznak a kellemes élethez és a kellemes élet elválaszthatatlan tőlük." Ennek a gondolatnak a kifejtésére; igazságának bizonyítására vagy tagadására kell vállalkoznia a vizsgázónak.

Meggyőző, etikai alapismereteket is tükröző írásművet várjunk el.

3. Sartre

Jean Paul Sartre szerint az ember a maga lényegét, esszenciáját választásai útján teremti meg. Az ember választásait és szabadságát tekinti a világ és az emberi élet alapvető építőelemeinek. Nem hivatkozhat rá, hogy az értékek, melyek cselekvésében megvalósultak, le voltak fektetve. A feladatban szereplő gondolat, mely szerint az ember *szabadságra ítéltetett* a felelősség kérdésével összekapcsolva közelíthető meg. (Erre a kérdésre fókuszálva építheti fel a vizsgázó a megfelelő választ.) Hiszen a választáskor az ember nem csak saját magáért kell, hogy felelősséget vállaljon, hanem magáért az emberi lényegért. Azzal a gondolattal, hogy Isten nem létezik (lásd Nietzsche-hatás), Sartre voltaképpen az ember teljes körű felelősségét emeli ki, önmagáért csakúgy, mint a többi emberért.